

MIROSLAV ŘÁDEK A KOLEKTÍV

VYSOKÉ ŠKOLSTVO NA SLOVENSKU

REALITA – PROBLÉM – MOŽNÉ RIEŠENIA

EPPP
European
Public Policy
Partnership

www.ePPP.sk

EPPP
European
Public Policy
Partnership

POĎAKOVANIE

EPPP a autori štúdie by radi vyjadrili vďačnosť za finančnú a morálnu podporu JENEWEIN GROUP a spoločnostiam v jej holdingovej štruktúre a ich zamestnancom.

Všetkým vám úprimne ďakujeme.

Tím EPPP

EPPP – European Public Policy Partnership

EPPP je súkromný think-tank realizujúci aktivity výlučne na základe odborných princípov a štandardov. Pôsobí ako iniciátor riešení primárne v oblasti rozvoja konkurencieschopnosti hospodárstva s priamym dopadom na celú spoločnosť. EPPP je aktívny v oblasti inovatívnych riešení zhodnocovania ľudského kapitálu, zmeny prostredia vysokého školstva, dobrej správy spoločností, celoživotného vzdelávania, rozvoja globalizovaného trhu práce a rozvoja nových možností využiteľnosti verejno-súkromných partnerstiev. Na základe skúseností získaných počas niekoľkoročného pôsobenia v stredoeurópskom regióne sa angažuje aj pri prenose najlepších praktík riadenia spoločenských zmien a verejných politik do krajín s menej rozvinutým hospodárstvom, avšak s vysokým potenciálom rozvoja.

EPPP je súčasťou portfólia strategickej holdingovej spoločnosti JENEWEIN GROUP.

KONTAKT

EPPP – European Public Policy Partnership

Zámocká 36

P. O. Box 283, 814 99 Bratislava 1

Slovenská republika

E-mail: slovakia@eppp.sk, brussels@eppp.sk

Tel./fax: (+421-2) 5443 6001-7

OBSAH

ÚVOD	6
1. HODNOTY A VYSOKÉ ŠKOLSTVO	7
2. ZÁKLADNÉ REÁLIE VYSOKÉHO ŠKOLSTVA	8
2. 1. Štatistické údaje vysokého školstva	8
2. 2. Počet vysokoškolských študentov 1990 – 2007	8
2. 3. Počet absolventov vysokých škôl 1990 – 2006	10
2. 4. Počet vysokoškolských profesorov 2001 – 2006	10
2. 5. Počet vysokých škôl 1919 – 2006	11
2. 6. Študijné odbory	12
2. 7. Vysoké školstvo a demografický vývoj	13
2. 8. Zhrnutie a SWOT analýza	15
3. FINANCOVANIE VYSOKÉHO ŠKOLSTVA	16
3. 1. Rozpočet Ministerstva školstva SR	16
3. 2. Rozpočet vysokých škôl	17
3. 3. Výdavky na jedného vysokoškolského študenta	18
3. 4. Výdavky štátov OECD na vedu a výskum	19
3. 5. Zhrnutie a SWOT analýza	20
4. AKTUÁLNE PROBLÉMY VYSOKÉHO ŠKOLSTVA	21
4. 1. Vysokoškolskí študenti	21
4. 2. Vysokoškolskí pedagógovia	23
4. 3. Hodnotenia kvality vysokých škôl	24
4. 4. Politické strany a vysoké školstvo	25
4. 5. Korupcia na vysokých školách	27
4. 6. Uplatnenie vysokoškolských absolventov na trhu práce	28
5. SWOT ANALÝZA VYSOKÉHO ŠKOLSTVA	32
6. ZÁKLADNÉ TRENDY FUNGOVANIA VYSOKÉHO ŠKOLSTVA	33
7. STABILIZÁCIA A ROZVOJ VYSOKÉHO ŠKOLSTVA	34
ZÁVER	37

ÚVOD

Odborná publikácia VYSOKÉ ŠKOLSTVO NA SLOVENSKU – realita, problém, možné riešenia sa zaoberá základnými faktami a reáliami vysokého školstva na Slovensku. Vysoké školstvo je oblasť, ktorá je predmetom záujmu Európskej únie i politikov národných štátov a vo všeobecnosti patrí k základným spoločenským témam – a to dlhodobo. Asi málokto by zodpovedne vyhlásil, že vysoké školy nie sú dôležité – ich primárnou úlohou je pripravovať elitu spoločnosti, prinášať pokrok, zhromažďovať vzdelanosť v najrôznejších oblastiach ľudského poznania a zároveň zabezpečiť hospodársky rast.

Ambíciou tohto materiálu je nielen oboznámiť čitateľov so základnými reáliami slovenského vysokého školstva, ale aj identifikovať problémy vysokých škôl.

Autori si na začiatku tvorby analýzy položili fundamentálne otázky, na ktorých základe vznikol ucelený materiál, ktorý sa venuje práve definovaným oblastiam chodu vysokých škôl.

- **Majú vo vysokom školstve význam hodnoty?**
- **Aký je reálny stav vysokého školstva?**
- **Má vysoké školstvo problémy?**
- **Aké sú trendy vo vysokom školstve?**
- **Ako hodnotiť stav vysokého školstva?**
- **Môže vysoké školstvo fungovať lepšie?**

Na hľadanie odpovedí sme použili štandardné analytické metódy, pri ktorých sme vychádzali z verejne dostupných materiálov, zo štatistických údajov a z politických programov kľúčových politických strán.

Nemenej dôležitou súčasťou prípravy tejto publikácie boli priame skúsenosti s vysokoškolským prostredím a viac či menej nepokojné diskusie o tom, „ako to vlastne má byť“. Výsledkom nášho snaženia je ucelený materiál, ktorý čitateľov informačne obohatí a azda aj privedie k hlbšiemu zamysleniu nad realitou, problémami a možnými riešeniami vysokého školstva na Slovensku.

Autori

ZÁKLADNÉ HODNOTY VO VYSOKOM ŠKOLSTVE

1. HODNOTY A VYSOKÉ ŠKOLSTVO

Ľudské poznanie obsahuje skúsenosť, že každú oblasť spoločenského života do istej miery ovplyvňujú konkrétne hodnoty. Základnými hodnotovými východiskami a reflexiou pre ďalšie fungovanie vysokého školstva sú tieto tézy:

VZDELANIE JE VZÁCNY STATOK

Vzdelanie nie je bohatstvom národa ani spoločnosti, ale konkurenčnou výhodou jednotlivca na trhu práce a vzácny statok, ktorý je predmetom ponuky a dopytu konkrétnych subjektov – na strane dopytu sú jednotlivci so záujmom o vzdelanie a na strane ponuky pôsobia vysoké školy.

SLOBODA VO VZDELÁVANÍ

Vysoké školstvo bolo od vzniku útočiskom nezávislého myslenia a vedeckého bádania. Nezávislosť a slobodu vo vzdelávaní ohrozuje politický a ideologický nátlak zo strany štátu. Nezávislosť akademickej obce možno predpokladať iba na súkromnoprávných princípoch.

SAMOREGULÁCIA VZDELÁVANIA

Poznatok, že efektívnosť spravovania tzv. verejných zdrojov, statkov a služieb je nižšia ako spravovanie súkromných statkov, ktoré sú riadené za účelom zisku v konkurenčnom prostredí, logicky privádza k záveru, že vysoké školy disponujúce reálnou hospodárskou a ekonomickou samosprávou sa budú úspešnejšie rozvíjať ako v tzv. verejnoprávnych podmienkach.

SAMOSPRÁVA VYSOKÝCH ŠKÔL

Pojem verejnoprávnosť je eufemizmus. Verejné vysoké školy, na ktorých stojí systém vysokého školstva, sú viac-menej samosprávne inštitúcie, avšak vo financovaní sú odkázané na štát, a preto sú de facto štátnymi inštitúciami. Vysoké školy budú skutočnými samosprávnymi inštitúciami, keď budú oddelené od financovania štátom.

VZDELÁVANIE BEZ ŠTÁTNEJ IDEOLÓGIE

Vzdelávanie nebolo vždy predmetom záujmu štátu, opatrovatelkou vzdelanosti bola v západnej civilizácii predovšetkým cirkev. Etatizmus vo vzdelávaní sa prejavil až v období pokročilej sekularizácie po prvej svetovej vojne. Vysoké školy majú mať možnosť verejne sa hlásiť ku konkrétnemu svetonázoru. Súčasne by mala na vysokých školách existovať kultúra myšlienkovvej tolerancie.

AKÝ JE REÁLNY STAV VYSOKÉHO ŠKOLSTVA?

2. ZÁKLADNÉ REÁLIE VYSOKÉHO ŠKOLSTVA

2.1. ŠTATISTICKÉ ÚDAJE VYSOKÉHO ŠKOLSTVA

Ak chceme prezentovať ucelenejší štatistický obraz vysokého školstva, nie je to jednoduchá úloha. Štatistika vysokého školstva by mala byť informačne poskladaná z viacerých oblastí jeho fungovania. Pre potreby cieľa štúdie vychádzame z tejto štruktúry údajov:

- počet vysokoškolských študentov vo verejných a v súkromných školách v dennej a externej forme,
- počet absolventov,
- počet vysokoškolských profesorov,
- počet vysokých škôl (verejných, štátnych, súkromných),
- skladba študijných odborov,
- demografický vývoj spoločnosti,
- financovanie vysokých škôl.

V akademickom roku 2007/2008 na Slovensku pôsobilo 20 verejných, 10 súkromných a tri štátne vysoké školy. Ponúkali vysokoškolské vzdelanie v technických, spoločenských, zdravotníckych a ďalších vedných odboroch. Poslucháči týchto vysokých škôl získavali vzdelanie prvého, druhého alebo tretieho stupňa. Štandardná dĺžka štúdia na získanie vysokoškolského vzdelania prvého stupňa (bakalár) sú tri roky. Pri druhom stupni (magister a inžinier) sú to štyri až šesť rokov. Tretí stupeň predstavuje doktorandské štúdium, ktorého obvyklá dĺžka pri dennom štúdiu predstavuje tri roky. Externá forma doktorandského štúdia trvá päť rokov.

2.2. POČET VYSOKOŠKOLSKÝCH ŠTUDENTOV 1990 – 2007

Podľa štatistických údajov spracovaných Ústavom pre informácie a prognózy školstva sa v období rokov 1990 až 2006 zvýšil počet študujúcich na slovenských vysokých školách v dennej a externej forme štúdia v prvom a druhom stupni viac ako trojnásobne.

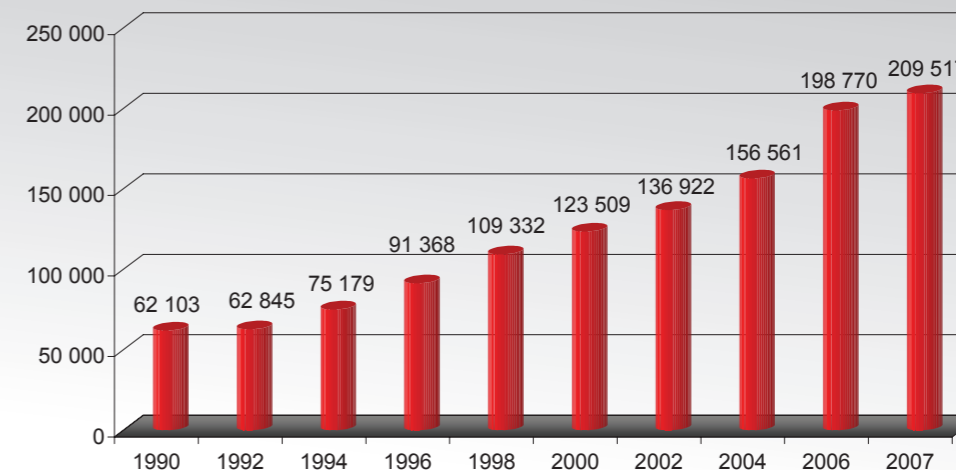
Rok	Počet študujúcich	Rok	Počet študujúcich
1990	62 103	1999	117 432
1991	59 737	2000	123 509
1992	62 845	2001	131 088
1993	67 194	2002	136 922
1994	75 179	2003	142 253
1995	82 982	2004	156 561
1996	91 368	2005	177 711
1997	100 472	2006	198 770
1998	109 332	2007	209 517

Tabuľka 1

Zdroj: Ústav pre informácie a prognózy školstva a štatistický úrad SR

Počet študujúcich na vysokých školách 1990 - 2007

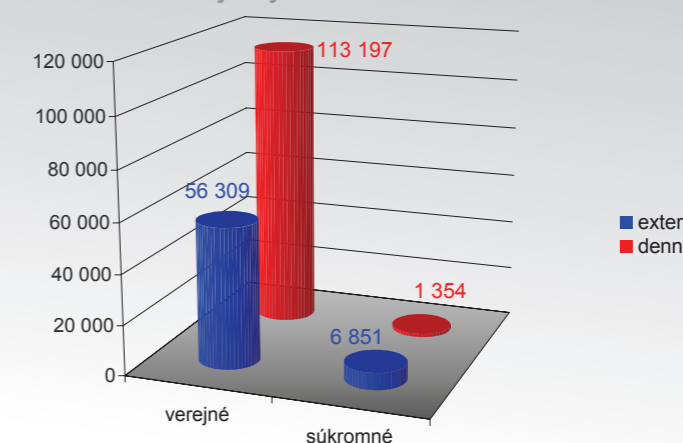
Graf 1

Podľa dostupných štatistických údajov z roku 2005 o počte vysokoškolských študentov na verejných a súkromných univerzitách študovalo spolu 177 711 poslucháčov. Z toho na verejných vysokých školách v dennej forme 113 197 a externe 56 309 študentov. Opačný pomer mali súkromné vysoké školy, ktoré mali v dennej forme štúdia 1 354 študentov a v externej až 6 851 študentov.

Rok 2005	Verejné vysoké školy	Súkromné vysoké školy
Denná forma štúdia	113 197	1 354
Externá forma štúdia	56 309	6 851

Tabuľka 2

Denní a externí študenti vo verejných a v súkromných vysokých školách

Graf 2

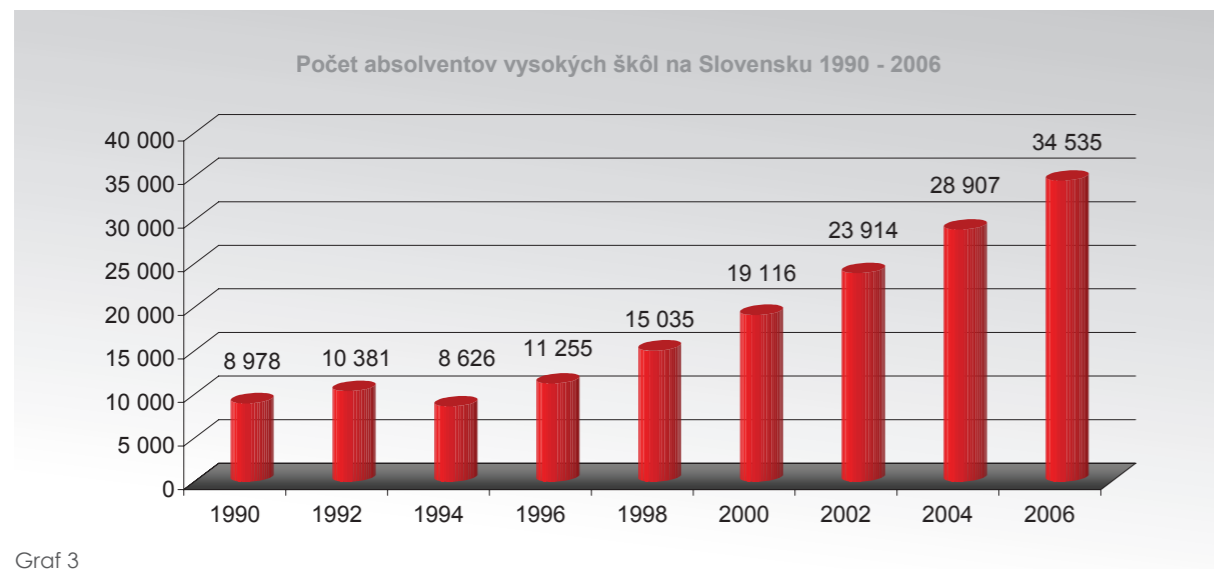
2. 3. POČET ABSOLVENTOV VYSOKÝCH ŠKÔL 1990 – 2006

V kategórii Absolventi možno v období rokov 1990 až 2006 sledovať takmer štvornásobný nárast v dennej a externej forme štúdia v študijných odboroch prvého a druhého stupňa.

Rok	Počet absolventov	Rok	Počet absolventov
1990	8 978	1999	18 279
1991	10 566	2000	19 116
1992	10 381	2001	22 345
1993	10 360	2002	23 914
1994	8 626	2003	26 594
1995	11 167	2004	28 907
1996	11 255	2005	31 025
1997	14 505	2006	34 535
1998	15 035		

Tabuľka 3

Zdroj: Ústav pre informácie a prognózy školstva

Graf 3

2. 4. POČET VYSOKOŠKOLSKÝCH PROFESOROV 2001 – 2006

S výnimkou roku 2003 je počet každoročne vymenovaných vysokoškolských profesorov prezidentom SR takmer konštantný. Podľa Ministerstva školstva SR bolo od roku 2001 do roku 2006 vymenovaných 687 vysokoškolských profesorov. Priemerne je na Slovensku každoročne vymenovaných 115 vysokoškolských profesorov. To znamená, že na každej vysokej škole pribudnú každý rok v priemere minimálne traja vysokoškolskí profesori.

Graf 4

2. 5. POČET VYSOKÝCH ŠKÔL 1919 – 2006

V období od roku 1919 vznikali na území Slovenska slovenské vysoké školy. Nasledujúca tabuľka zachytáva počet vzniknutých vysokých škôl v šiestich časových obdobiach. Kvantitatívne najväčší vzostup počtu vysokých škôl sa zaznamenal v rokoch 1998 až 2006, keď vzniklo až 12 vysokých škôl.

Obdobie	Vzniknuté vysoké školy
1919 – 1945	3
1946 – 1959	10
1959 – 1990	6
1991 – 1992	5
1993 – 1997	7
1998 – 2006	12

Tabuľka 4

V akademickom roku 2007/2008 pôsobilo na Slovensku 20 verejných, tri štátne a 10 súkromných vysokých škôl. Je to najvyšší počet vysokých škôl v histórii Slovenska. Najväčší vzostup počtu univerzít Slovensko dosiaľ zaznamenalo v období rokov 1998 až 2006, teda za osem rokov. Toto obdobie je úspešnejšie ako povojnové roky 1946 až 1959, keď na Slovensku vzniklo 10 nových vysokých škôl.

Vysoké školy	Pôsobiace vysoké školy 2007/2008
Verejné	20
Štátne	3
Súkromné	10

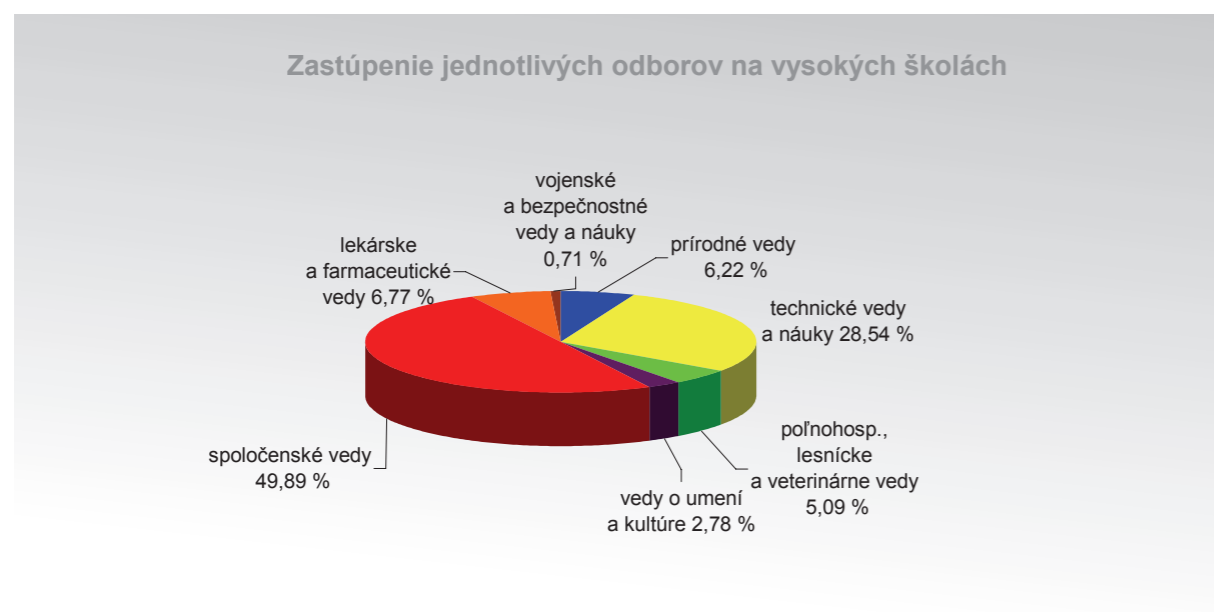
Tabuľka 5

2. 6. ŠTUDIJNÉ ODBORY

Podľa rozdelenia odborov na prírodné vedy; technické vedy; poľnohospodárske, lesnícke a kultúrne vedy; vedy o umení a kultúre; spoločenské vedy; lekárske a farmaceutické vedy a vojenské a bezpečnostné vedy a náuky bol pomer študujúcich v jednotlivých študijných odboroch v akademickom roku 2005/2006 takýto:

Študijné odbory	Percentuálne zastúpenie
Prírodné vedy	6,22 %
Technické vedy a náuky	28,54 %
Poľnohosp., lesnícke a veterinárne vedy	5,09 %
Vedy o umení a kultúre	2,78 %
Spoločenské vedy	49,89 %
Lekárske a farmaceutické vedy	6,77 %
Vojenské a bezpečnostné vedy a náuky	0,71 %

Tabuľka 6

Graf 5

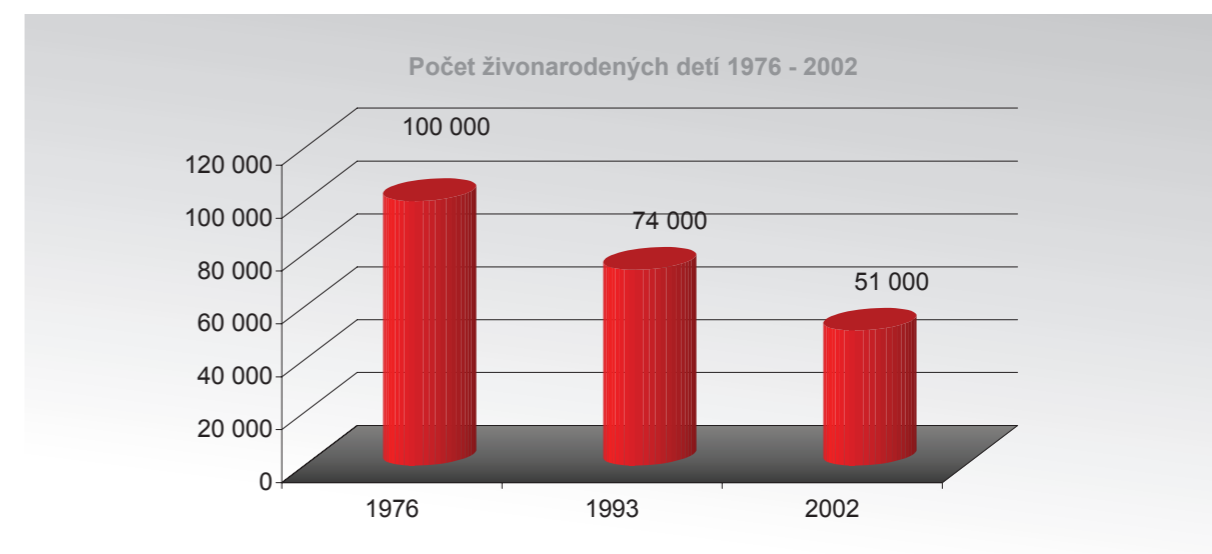
2. 7. VYSOKÉ ŠKOLSTVO A DEMOGRAFICKÝ VÝVOJ

Dopyt po vysokoškolskom vzdelaní ovplyvňuje viacero skutočností, medzi ktoré patrí aj demografický vývoj obyvateľstva. Možno predpokladať, že pri relatívne nižšej miere pôrodnosti v konkrétnom období môže vo výhlade niekoľkých rokov (obdobie od narodenia človeka po jeho dospievanie) nastať zníženie počtu záujemcov o vysokoškolské vzdelanie. Ak je miera poklesu pôrodnosti výrazná, ide o skutočnosť, na ktorú musia vysoké školy reagovať z hľadiska vlastných kapacít – t. j. koľko študentov môže na vysokých školách reálne študovať.

Pôrodnosť na Slovensku v druhej polovici 20. storočia charakterizuje tento výrok:

„Pre demografický vývoj v Slovenskej republike je charakteristický dlhodobý pokles pôrodnosti a realizovanej plodnosti žien. Za posledných 25 rokov sa znížila úroveň pôrodnosti z 21,0 promile na súčasných 9,5 promile (rok 2002, pozn. aut.) a ročný počet narodených poklesol z úrovne 100 000 až 101 000 ročne v rokoch 1976 až 1979 na úroveň blížiacu sa k počtu 50 000 detí (zvýraznené autorom).“¹

Podľa dostupných štatistických údajov možno zostaviť grafické znázornenie vývoja počtu živonarodených detí v období rokov 1976 až 2002. Prostredníctvom zaokrúhlených údajov možno vidieť znižujúci sa počet živonarodených detí takmer o 50 %.

Graf 6

Pri sledovaní počtu študujúcich na vysokých školách a počtu živonarodených detí v období rokov 1993 až 2002 vidieť dva základné trendy:

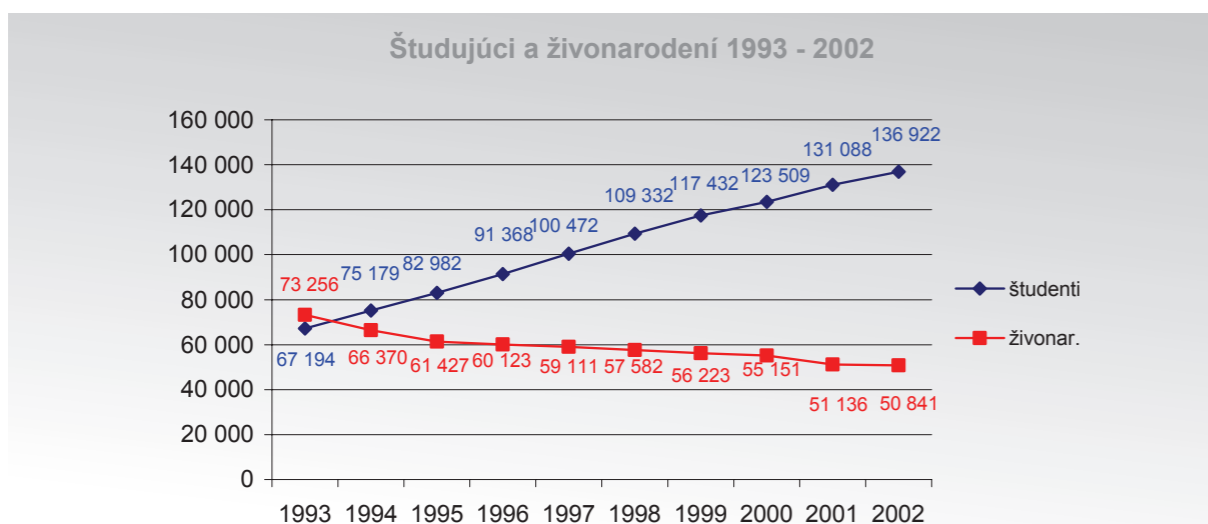
1. pokles živonarodených detí
2. vzostup počtu vysokoškolsky študujúcich obyvateľov.

¹ Natália Rolková a kol., *Desaťročie Slovenskej republiky*, Matica slovenská, Žilina, 2004, s. 279

Rok	Počet študujúcich na VŠ	Počet živorodených
1993	67 194	73 256
1994	75 179	66 370
1995	82 982	61 427
1996	91 368	60 123
1997	100 472	59 111
1998	109 332	57 582
1999	117 432	56 223
2000	123 509	55 151
2001	131 088	51 136
2002	136 922	50 841

Tabuľka 7

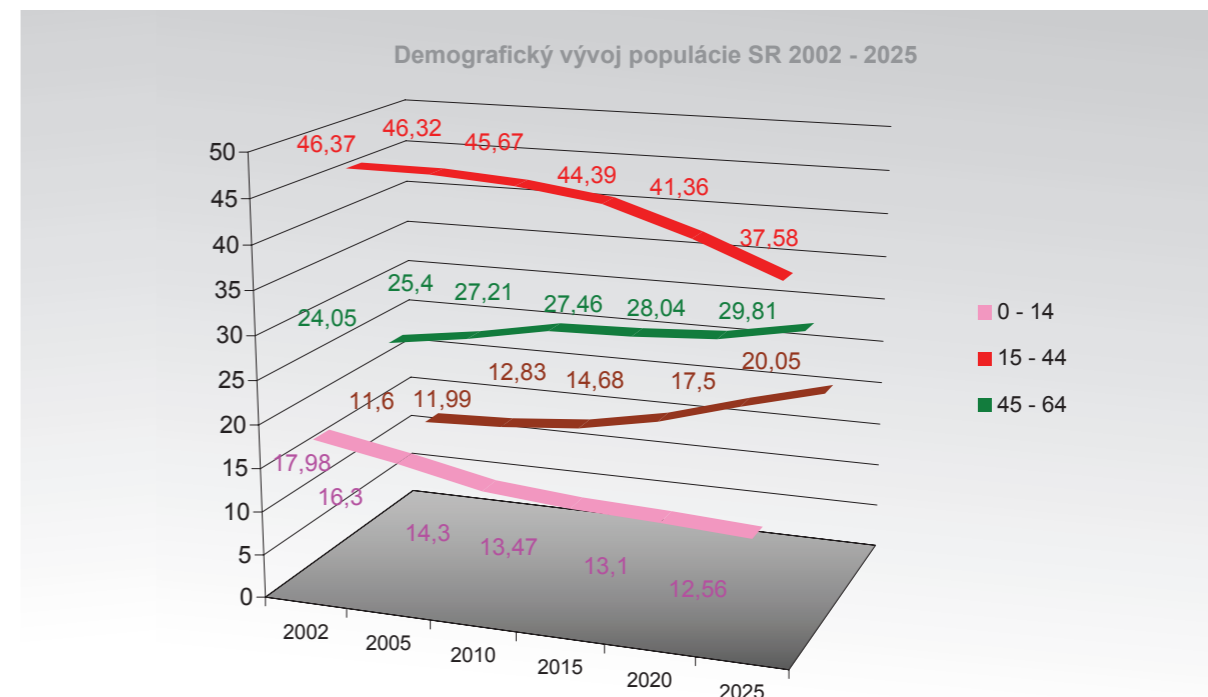
Graf 7

Prognostické modely vývoja štruktúry a počtu obyvateľov na Slovensku pre obdobie rokov 2002 až 2025 predpokladajú postupné starnutie populácie. Podľa stredného variantu prognóz štruktúry a počtu obyvateľov bude počet obyvateľov vo veku 0 až 14 klesať, rovnaký trend sa má z prognostického hľadiska udržiavať aj vo vekovej kategórii 15 až 44 a naopak vzostupná tendencia sa predpokladá vo vekových kategóriách 45 až 64 a 65 a viac. Tabuľka č. 8 obsahuje údaje v percentách.

Rok	0 – 14 r.	15 – 44 r.	45 – 64 r.	65 a viac r.
2002	17,98	46,37	24,05	11,60
2005	16,30	46,32	25,40	11,99
2010	14,30	45,67	27,21	12,83
2015	13,47	44,39	27,46	14,68
2020	13,10	41,36	28,04	17,50
2025	12,56	37,58	29,81	20,05

Tabuľka 8

Zdroj: Natália Rolková a kol., Desaťročie Slovenskej republiky, Matica slovenská, Žilina, 2004, s. 299

Graf 8

Demografický vývoj spoločnosti ukazuje, že počet študujúcich na vysokých školách by sa mal znižovať. Tento predpoklad môže mať rôzne dopady:

- vysoké školy môžu znižovať kvalitatívne predpoklady na vysokoškolské štúdium u uchádzačov o vysokoškolské vzdelanie, a tým sa snažiť udržať aktuálny počet študujúcich,
- školy môžu začať postupne prijímať menej študentov, čo bude znamenať redukciu vlastných kapacít,
- vysokým školám sa podarí prilákať zahraničných študentov, alebo
- v prípade prílivu prisťahovalcov/imigrantov budú vysoké školy poskytovať vzdelanie aj novým obyvateľom Slovenska.

2. 8. ZHRNUTIE A SWOT ANALÝZA

Podľa štatistických údajov z obdobia rokov 1990 až 2006 možno pozorovať všeobecný kvantitatívny vzostup vysokého školstva na Slovensku:

- počet vysokoškolských študentov sa v sledovanom období zväčšil viac ako trojnásobne,
- počet absolventov bol v roku 2006 oproti roku 1990 takmer štvornásobný,
- podľa priemeru z rokov 2001 až 2006 je na Slovensku každoročne vymenovaných 115 vysokoškolských profesorov,
- za ostatné desaťročie (1998 – 2008) vzniklo 12 nových vysokých škôl – čo je dosiaľ najväčšie množstvo v histórii Slovenska,
- aktuálny počet verejných, štátnych a súkromných vysokých škôl na Slovensku je 33,

- medzi študijnými odbormi prevládajú spoločenské vedy (49,89 %) a technické vedy (28,54 %),
- vysoké školy dosiaľ nemuseli reagovať na negatívny demografický trend spoločnosti, počet každoročne študujúcich na vysokých školách je stúpajúci, v roku 1997 prekročil počet 100 000 a roku 2007 hodnotu 200 000.

SWOT analýza

SILNÉ STRÁNKY

- vznik nových vysokých škôl na Slovensku po roku 1990
- vznik súkromných vysokých škôl
- vzostup počtu vysokoškolsky vzdelaných ľudí

SLABÉ STRÁNKY

- zastúpenie spoločenských vied v celkovej skladbe odborov na vysokých školách
- demografický vývoj spoločnosti spôsobuje tlak na celý systém vysokých škôl na Slovensku

PRÍLEŽITOSTI

- pri väčšej početnosti vysokých škôl je vyššia pravdepodobnosť vzniku konkurencie medzi jednotlivými vysokými školami
- existencia súkromných vysokých škôl dokazuje, že vysoké školstvo nemusí podliehať vlastníctvu štátu
- čoraz väčší počet osôb získava na trhu práce konkurenčnú výhodu v podobe vzdelania

OHROZENIA

- pri existujúcom zložení odborov na vysokých školách vzniká riziko nízkeho uplatnenia absolventov vysokých škôl na trhu práce
- demografický vývoj môže spôsobiť nové problémy vysokého školstva podobné ťažkostiam, ktoré majú v súčasnosti základné školy

3. FINANCOVANIE VYSOKÉHO ŠKOLSTVA

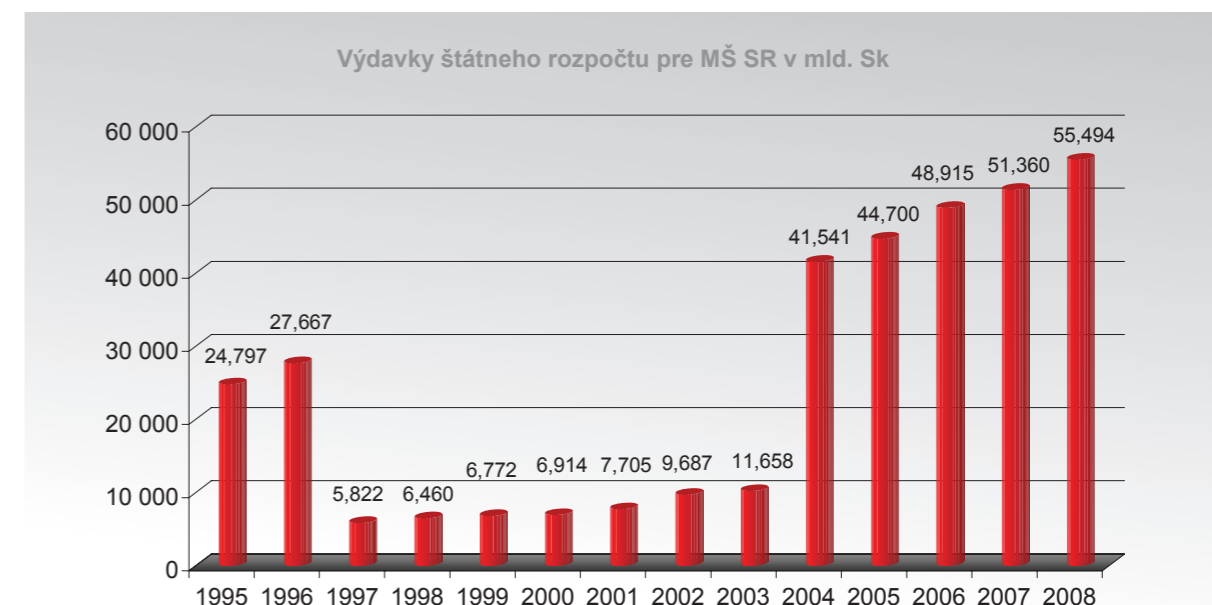
3. 1. ROZPOČET MINISTERSTVA ŠKOLSTVA SR

Výdavky štátneho rozpočtu SR pre kapitolu Ministerstva školstva SR, ktoré patria v štátnom rozpočte medzi najvyššie, mali v rokoch 1995 až 2007 nominálne stúpajúcu tendenciu. Výnimkou bol rok 1997, keď boli výdavky vo výške 5 822 694 000 Sk, pričom ešte v roku 1996 bolo v tej istej kapitole 27 797 684 000 Sk. Podobný zlom s opačným významom nastal v roku 2004. Pre ministerstvo školstva bolo v štátnom rozpočte vyčlenených 41 541 953 000 Sk. Pre danú oblasť bolo v roku 2003 rozpočtovaných 10 208 445 000 Sk. Možno povedať, že výdavky štátu na školstvo majú od roku 1995 kontinuálne stúpajúci vývoj s výnimkou rokov 1997 až 2003, kde je badateľný výpadok financovania kapitoly školstva. Na rok 2008 sa predpokladajú v kapitole ministerstva školstva výdavky vo výške 51 360 826 000 Sk.

Rok	mld. Sk	Rok	mld. Sk
1995	24,797	2002	9,687
1996	27,667	2003	11,658
1997	5,822	2004	41,541
1998	6,460	2005	44,700
1999	6,772	2006	48,915
2000	6,914	2007	51,360
2001	7,705	2008	55,494

Tabuľka 9

Zdroj: Zákony o štátnych rozpočtoch 1995 – 2007

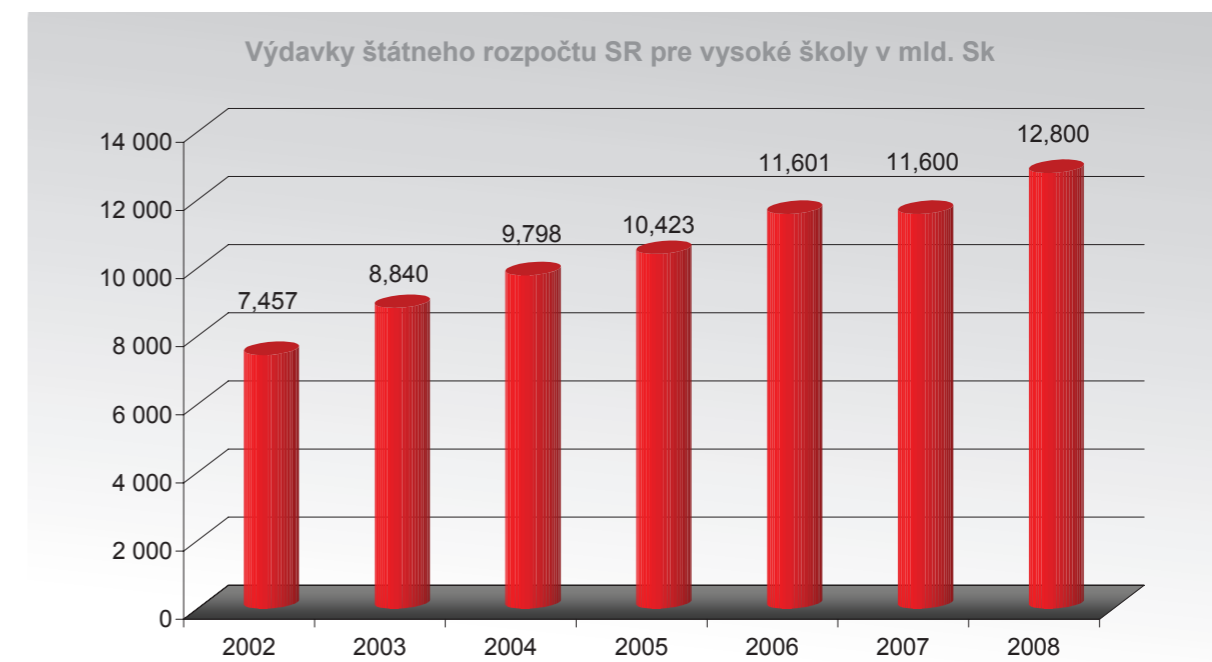

Graf 9

Zdroj: Zákony o štátnych rozpočtoch 1995 – 2007

3. 2. ROZPOČET VYSOKÝCH ŠKÔL

Rozpočet pre vysoké školstvo na Slovensku mal v období rokov 2002 až 2006 taktiež kontinuálne vzostupnú tendenciu. Výdavky sa pohybujú od 7 do 12 mld. Sk, čo je objem financií na úrovni približne 0,1 % HDP. Na rok 2008 sa pre vysoké školy plánujú výdavky vo výške 12,8 mld. Sk.

Graf 10

Zdroj: Ministerstvo školstva SR

Rok	mld. Sk
2002	7,457
2003	8,840
2004	9,798
2005	10,423
2006	11,601
2007	11,600
2008	12,800

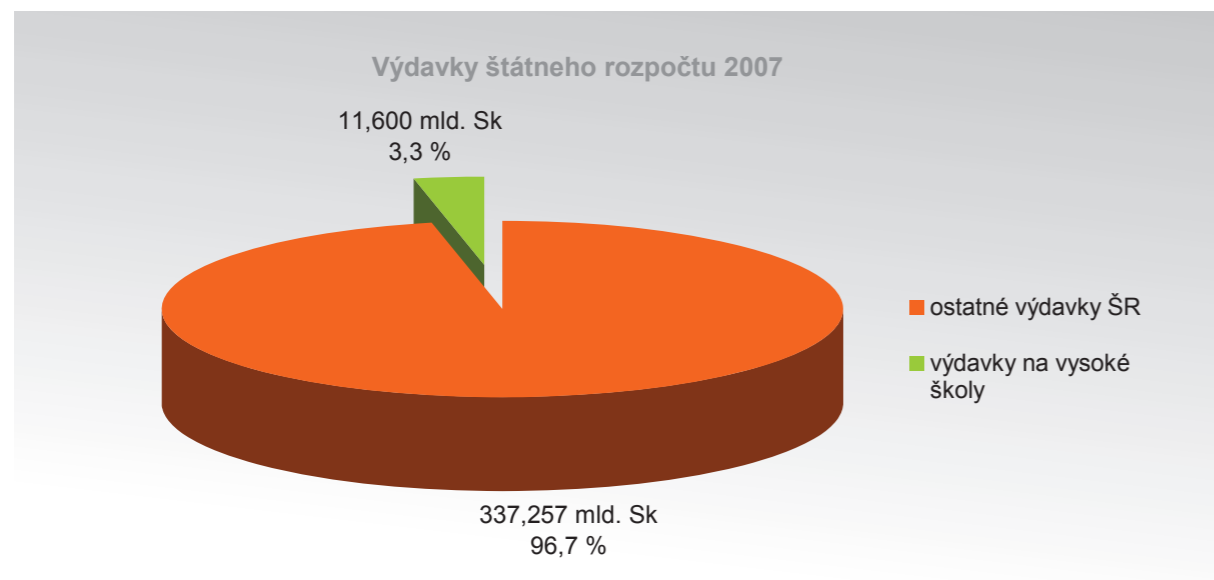
Tabuľka 10

Zdroj: Ministerstvo školstva SR

V roku 2006 bolo vysokým školám pridelených 11,601 mld. Sk, čo je 3,5 % výdavkov štátneho rozpočtu. Na základe Zákona o štátnom rozpočte na rok 2007 tvorili výdavky na vysoké školy 11,6 mld. Sk. Financie pridelené vysokým školám tak predstavovali 3,3 % z celkových výdavkov štátneho rozpočtu.

Rok	Výdavky štátneho rozpočtu v tis. Sk	Výdavky na vysoké školy v tis. Sk a %
2006	330 185 133	11 601 000 3,5 %
2007	348 857 512	11 600 000 3,3 %

Tabuľka 11

Graf 11

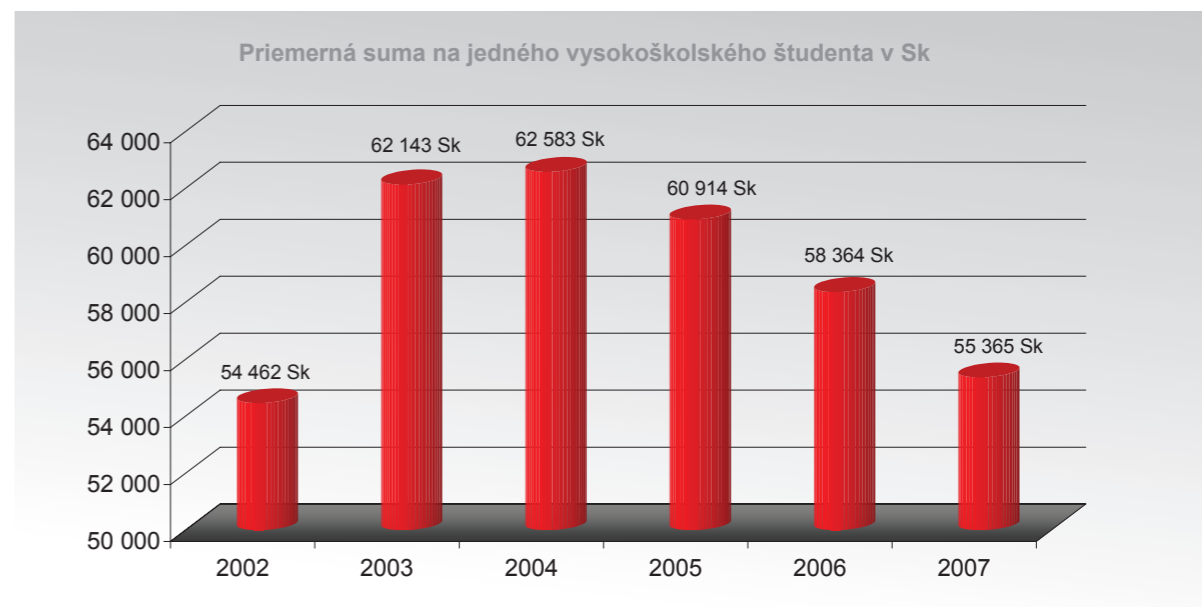
3. 3. VÝDAVKY NA JEDNÉHO VYSOKOŠKOLSKÉHO ŠTUDENTA

Na základe predchádzajúcich údajov možno vypočítať priemernú cenu štúdia pre jedného študenta. Tabuľka obsahuje informácie o výdavkoch štátneho rozpočtu pre vysoké školy, celkový počet študentov na verejných vysokých školách v období rokov a následne priemernú sumu na jedného študenta.

Rok	Výdavky na vysoké školy v mld. Sk	Počet študentov na VŠ	Výdavok na jedného študenta v Sk
2002	7,457	136 922	54 462
2003	8,840	142 253	62 143
2004	9,798	156 561	62 583
2005	10,423	171 110	60 914
2006	11,601	198 770	58 364
2007	11,600	209 517	55 365

Tabuľka 12

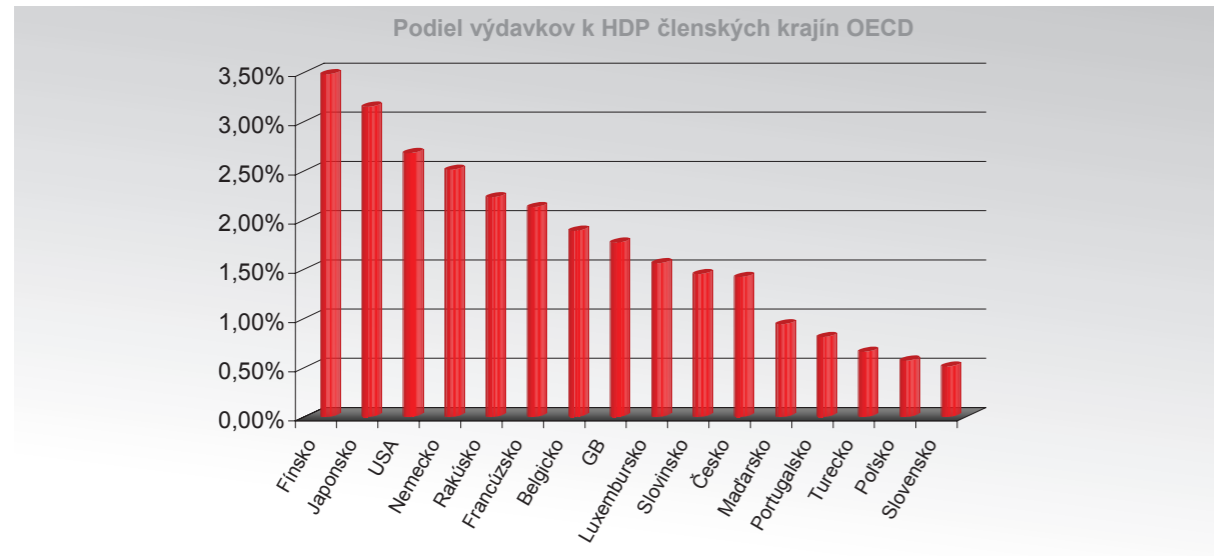
Graf 12

3. 4. VÝDAVKY ŠTÁTOV OECD NA VEDU A VÝSKUM

Podľa Organizácie pre hospodársku spoluprácu a rozvoj (OECD), ktorá zastrešuje 30 ekonomicky najrozvinutejších štátov sveta, je podpora vedy a výskumu z verejných rozpočtov členských štátov na úrovni 2 až 3 % HDP. Slovensko sa stalo členskou krajinou OECD v roku 2000 a jeho podpora vedy a výskumu je na úrovni 0,51 % HDP. Poradie štátov podľa financovania vedy a výskumu tiež ukazuje zaostávanie Slovenska aj v porovnaní s krajinami strednej Európy – Poľskom, Maďarskom a Českou republikou.

Krajina	HDP na vedu a výskum	Krajina	HDP na vedu a výskum
Fínsko	3,48 %	Luxembursko	1,56 %
Japonsko	3,15 %	Slovinsko	1,45 %
USA	2,68 %	Česká republika	1,42 %
Nemecko	2,51 %	Maďarsko	0,94 %
Rakúsko	2,23 %	Portugalsko	0,81 %
Francúzsko	2,13 %	Turecko	0,66 %
Belgicko	1,89 %	Poľsko	0,57 %
Veľká Británia	1,77 %	Slovensko	0,51 %

Tabuľka 13

Graf 13

3. 5. ZHRNUTIE A SWOT ANALÝZA

Finančné hľadisko vysokého školstva na Slovensku vychádza z niekoľkých ukazovateľov:

- **financovanie kapitoly Ministerstva školstva SR zo štátneho rozpočtu zaznamenalo v období rokov 1997 až 2003 výrazný prepád, v roku 1997 bolo Ministerstvu školstva SR poskytnutých takmer o 22 mld. Sk menej ako v roku 1996, opačný – prudko vzostupný – krok nastal medzi rokmi 2003 až 2004, keď v roku 2004 rezort školstva získal viac ako 41 mld. Sk, čo bolo o 31 mld. Sk viac ako v roku 2003,**
- **rozpočet pre vysoké školy medzi rokmi 2002 až 2008 narástol o 5 mld. Sk,**
- **priemerný výdavok na jedného vysokoškolského študenta v období rokov 2002 až 2007 klesal z 62 000 Sk na 55 000 Sk,**
- **Slovenská republika poskytuje na vedu a výskum 0,51 % HDP, čo v celkovom hodnotení znamená zaostávanie v porovnaní nielen s krajinami OECD, ale aj s krajinami strednej Európy – Poľskom, Maďarskom a Českou republikou.**

SWOT analýza

SILNÉ STRÁNKY

- nominálny rast objemu financií pre kapitolu Ministerstva školstva SR v štátnom rozpočte
- nominálny nárast financovania vysokých škôl

SLABÉ STRÁNKY

- reálny pokles výdavkov na jedného vysokoškolského študenta
- objem výdavkov SR na vedu a výskum k HDP v porovnaní s krajinami OECD a krajinami strednej Európy

PRÍLEŽITOSTI

- rozpočtová kapitola Ministerstva školstva SR umožňuje súčasný chod školstva v krajine
- finančné prostriedky pridelené vysokým školám v súčasnosti umožňuje uhrádzanie základných potrieb pre ich fungovanie

OHROZENIA

- reálny pokles finančného objemu na jedného vysokoškolského študenta má priamy dopad celkovú kvalitatívnu úroveň vysokého školstva
- financovanie vedy a výskumu môže spôsobovať „únik mozgov“ zo Slovenska nielen do vyspelých krajín OECD, ale aj do susedných stredoeurópskych krajín

MÁ VYSOKÉ ŠKOLSTVO PROBLÉMY?

4. AKTUÁLNE PROBLÉMY VYSOKÉHO ŠKOLSTVA

V úvode tejto publikácie sme napísali, že vysoké školy majú isté poslanie, pre ktoré vznikli a ktoré sa snažia plniť. Uvedomujeme si, že s pôsobením akademických inštitúcií sa spája konkrétna spoločenská prestíž. Poslanie vysokoškolského pedagóga či učiteľa vyvoláva všeobecný rešpekt, aj keď sa tieto povolania môžu zdať nedocenené. Nechceme začať polemiku o úcte, ktorú má spoločnosť prejavovať pedagógom, ani diskutovať o nenahraditeľnosti akademickému obce, pretože veríme v jej vysoký spoločenský status.

Na druhej strane nie je verejným tajomstvom, že vysoké školy majú vlastné problémy. Ako to už v živote býva – neriešený problém časom prináša ešte väčšie ťažkosti. Samotné identifikovanie problémov vysokého školstva na Slovensku nie je jednoduché. Čoho konkrétneho sa problémy týkajú?

Vysoké školstvo možno vnímať z pohľadu systémovej teórie ako samostatný systém, ktorý sa (v jednoduchosti) skladá z niekoľkých častí: **vstupy, proces a výstupy**. Pre potreby analýzy vysokého školstva možno medzi **vstupmi** zaradiť subjekty, ktoré sa podieľajú na **procese** vzdelávania. **Výstupmi** sú „produkty“ vysokých škôl – predovšetkým absolventi. Systém vysokých škôl je pritom jedným zo spoločenských systémov, ktorý má svoje okolie. Pri analyzovaní systému vysokého školstva na Slovensku sme identifikovali problémy pri týchto systémových prvkoch:

VSTUPY:

- vysokoškolskí študenti
- vysokoškolskí pedagógovia
- hodnotenia kvality vysokých škôl
- politické strany

PROCES VZDELÁVANIA:

- korupcia na vysokých školách

VÝSTUPY:

- absolventi vysokých škôl na trhu práce

4. 1. VYSOKOŠKOLSKÍ ŠTUDENTI

Podobne ako v prípade univerzít a vysokých škôl sa hodnotí aj úroveň základného a stredného školstva. Tieto hodnotenia sú verejnosti menej známe, avšak médiá o nich sporadicky informujú. Program na medzinárodné ohodnotenie študentov (PISA) realizovaný v krajinách OECD priniesol toto hodnotenie:

„Naši žiaci opäť dokázali, že nedokážu používať svoje vedomosti. V prieskume sme vo všetkých kategóriách skončili pod priemerom. V prieskume, ktorý skúmal ich vedomosti, dopadli slovenskí pätnásťroční žiaci spomedzi rovesníkov z 57 krajín sveta už druhýkrát podpriemerne. Výskum robí Program na medzinárodné ohodnotenie študentov (PISA) každé tri roky, aktuálne v 57 krajinách OECD. V prieskume sleduje tri úrovne gramotnosti: matematickú, prírodovednú a čitateľskú. Má ukázať, ako sú žiaci posledných ročníkov základných a prvých ročníkov všetkých typov stredných škôl schopní využiť naučené vedomosti v praxi. V matematickej gramotnosti sme skončili na 26. mieste, v prírodovednej na 30. a v čitateľskej na 34. mieste. Vo všetkých kategóriách pod priemerom.“²

Citované hodnotenie naznačuje skutočnosť, že absolventi stredných škôl, ktorí v súčasnosti prichádzajú na vysoké školy, sú čoraz nedostatočnejšie pripravení na štúdium na vysokej škole. Základná dispozícia čoraz väčšieho počtu poslucháčov a absolventov vysokých škôl na vysokoškolské štúdium je otázna. Študenti po absolvovaní stredoškolského štúdia nie sú teoreticky pripravení na štúdium na vysokej škole a vo všeobecnosti klesá aj ich jazyková gramotnosť.

Závažný stav nastáva najmä v spoločensko-vedných odboroch. Dokladuje ho internetový výskum spoločnosti ARRA:

„Prieskum približne 80 000 žiadostí o zamestnanie vo všeobecnosti ukázal, že humanitne zamerané univerzity, ktoré majú pedagogické fakulty, sú pre zamestnávateľov menej zaujímavé. Taktiež sme zistili, že napríklad školy nehľadajú potenciálnych zamestnancov – učiteľov cez internet a celkovo na internete absentujú ponuky na tieto pozície,“ povedal F. Devínsky. Doplnil, že najväčší záujem je podľa prieskumu ARRA o absolventov informatiky a elektrotechniky, najmenší o študentov humanitných vied, pričom je pozoruhodné, že títo prakticky ani nenachádzajú uplatnenie vo svojom odbore, ale väčšinou v administratíve.“³

Humanitne zamerané katedry sa však proti takýmto tvrdeniam bránia:

„Predstavitelia troch slovenských katedier politológie zhodne tvrdia, že ich študenti nemajú problém po škole sa zamestnať. Mnohí začínajú pracovať už počas štúdia. Uplatnenie nachádzajú najčastejšie vo verejnej správe, v médiách, mimovládnych organizáciách či vo finančnom sektore. Nikto z našich absolventov nie je nezamestnaný, ak dobrovoľne nechce byť nezamestnaný. Po našich študentoch a absolventoch je veľký dopyt, uviedla pre TASR vedúca katedry politológie na Univerzite Komenského v Bratislave Darina Malová. „Po absolvovaní školy sa nám do roka zamestná 100 percent našich študentov, z toho 60 až 70 percent priamo v odbore,“ tvrdí prodekan pre štúdium a člen katedry politológie na Univerzite Mateja Bela v Banskej Bystrici Ján Koper.“⁴

Z vyjadrení citovaných predstaviteľov katedier politológie však nie je zrejмый spôsob získavania uvádzaných informácií a kvantitatívnych údajov, nakoľko vysoké školy nemajú dostatočnú spätnú väzbu na absolventov.

² Denník SME, 6. decembra 2007, článok Slovenské školstvo opäť prepadlo, autor Marcela Glevícká

³ Denník SME, 6. decembra 2007, článok Firmy chcú absolventov Ekonomickej univerzity, autor TASR

⁴ Denník SME, 8. decembra 2007, článok Absolventi politológie nemajú problém sa zamestnať, autor TASR

Vysoké školy sú v mnohých prípadoch iba dočasným útočiskom pre mladých ľudí, ktorí nie sú schopní alebo ochotní uplatniť sa po strednej škole na domácom trhu práce ani realizovať sa v zahraničí.

Zo strany vysokých škôl existujú prípady zámerného znižovania kvalitatívnych nárokov na uchádzačov o vysokoškolské štúdium pri prijímacích konaniach. Tento prístup spôsobuje na vysokých školách prítomnosť študentov, ktorí problematcky spĺňajú objektívne predpoklady pre štúdium na vysokej škole.

V tejto súvislosti treba pripomenúť, že aj pri „pokusnom“ alebo „dočasnom“ štúdiu na vysokej škole vznikajú náklady, ktoré musia byť uhradené, a v prípade verejných vysokých škôl je ich platiteľom štát. V konečnom dôsledku to znamená, že všetci daňoví poplatníci sa skladajú aj na neúspešné štúdium vysokoškolských študentov.

Menej jasná je situácia na súkromných vysokých školách. Dosaď neexistujú relevantné výskumy, ktoré by sledovali kvalitu vzdelávacieho procesu týchto inštitúcií, nakoľko súkromné vysoké školstvo má za sebou krátky čas pôsobenia, aby ho bolo možné kvalitatívne hodnotiť.

4. 2. VYSOKOŠKOLSKÍ PEDAGÓGOVIA

Súčasťou rankingov a ratingov je aj kvalita vysokoškolských pedagógov. K tomuto faktoru sa čiastočne v decembri 2007 vyjadril bývalý rektor Univerzity Komenského v Bratislave Ferdinand Devínsky, ktorý je v súčasnosti predstaviteľom ARRA. Pri prezentovaní tretej hodnotiacej správy ARRA povedal:

„Ak odrátame akadémiu, tak špičkových vedcov máme na vysokých školách 35 z 1 500 profesorov. To je 2,3 percenta. Tolko ľudí je nejakým spôsobom schopných konkurovať vede vo svete alebo v Európe. To je desivé číslo,“⁵

Tento výrok je symptomatický pre všeobecné hodnotenie pedagogickej časti akademicko-jej obce na Slovensku. Medzi príčinami možno hovoriť o faktoroch, ktoré dosiaľ neboli dostatočne verejne artikulované:

1. Zvyšovanie počtu vysokých škôl na Slovensku spôsobuje, že nie je dostatok kvalitných vysokoškolských pedagógov. Tento stav vysoké školy riešia tak, že prijímajú pedagógov, ktorí majú skúsenosť s výučbou na základných a stredných školách. Čiastočne tiež poverujú pedagógov s nižšou akademickou hodnosťou úlohami, ktoré majú vykonávať profesori a docenti.

2. Slovenská akademická obec je nevelkým spoločenstvom jednotlivcov, medzi ktorými dlhodobo existujú dva základné druhy vzťahov – vzájomná animozita alebo falošná solidarita. Tieto vzťahy fungujú v celom vysokoškolskom prostredí, ktoré má v podstate intímny charakter.

Okrem týchto dvoch charakteristík má akademická obec na Slovensku skúsenosť s politickým zasahovaním do jej základných funkcií, ktoré majú byť výsostne akademickým právom. K týmto javom sa verejne vyjadril profesor Miroslav Kusý, ktorý má niekoľko desaťročnú skúsenosť s pôsobením na vysokých školách a pôsobil aj vo funkcii rektora jednej z najvýznamnejších slovenských univerzít – Univerzity Komenského v Bratislave:

⁵ Denník SME, 6. decembra 2007, článok Zahraničiu dokážu konkurovať len niektoré univerzity, autor TASR

„Tí, ktorí mali pozastavené povýšenia z politických dôvodov, ma žiadali, aby som im to dal skrátanou cestou. Chceli sa stať docentmi a profesormi. Ja som tvrdil, že trafiky takýmto spôsobom nemožno rozdávať. Chápal som, že tí ľudia boli ukrátení, že ich treba odškodniť nejakou inou cestou, ale nie tak, že dostanú profesúru. Prišli tvrdé útoky, ktoré som odrážal, a druhá vec, ktorá ma pochovala, bola tá, že som trval na tom, že naše kvalifikačné postupy musia prebrať západné normy. Predstava našich vtedajších vedeckých rád však bola taká, že ‚namenujeme‘ profesorov a tí sa budú približovať úrovni tých západných. Ja som tvrdil opak – treba stanoviť kritériá a profesorom sa možno stať až po ich splnení.“⁶

Dôsledkom týchto javov je, že na slovenských univerzitách pôsobia pedagógovia, ktorí objektívne nie sú v plnohodnotnej mentálnej a fyzickej kondícii alebo nemajú dostatočnú kvalifikáciu na pôsobenie na vysokej škole.

4. 3. HODNOTENIA KVALITY VYSOKÝCH ŠKÔL

Na medzinárodnej, európskej a národnej úrovni existujú v rámci občianskej spoločnosti inštitúcie, ktoré sa zaoberajú hodnotením kvality vysokých škôl a univerzít.

- **Akademic Ranking** of World Universities sa zaoberá medzinárodným hodnotením vysokého školstva,
- **Európska asociácia univerzít** pripravuje hodnotenia vysokých škôl v rámci Európy,
- **Akademická rankingová a ratingová agentúra (ARRA)** realizuje hodnotenie kvality vysokých škôl na Slovensku,
- **Inštitút pre dobre spravovanú spoločnosť** zverejnil doplnkové hodnotenie s názvom Správa o hodnotení výročných správ o činnosti verejných vysokých škôl za obdobie rokov 2007 – 2008

Všetky uvedené inštitúcie pripravujú hodnotenia kvality vysokých škôl na základe vlastných kritérií. Dosiaľ však nie je zrejmé, v akej miere sú tieto hodnotenia všeobecne relevantné pre verejnosť a predovšetkým pre uchádzačov o štúdium na vysokej škole. Na spätnú väzbu sa stále čaká.

Reakcie akademických hodnostárov zastupujúcich jednotlivé vysoké školy však na seba nedali dlho čakať a sú rôzne – od pozitívneho prijatia, cez apatiu až po odmietnutie. Pri zverejňovaní hodnotení ARRA⁷ dochádza od vysokých škôl k odlišným reakciám. Vysoké školy, ktoré v hodnotení neuspeli, prejavujú nezaujem alebo sa hodnotenie snažia spochybniť poukazovaním na subjektivitu hodnotiacej metodiky. Vysoké školy, ktoré si rating zlepšili, reagujú na hodnotenie skôr nekriticky a snažia sa tak deklarovať „dobré meno školy“, aj keď realita nemusí byť adekvátna.

Hodnotenie kvality rankingovými a ratingovými inštitúciami má podstatný význam v tom,

⁶ Denník SME, 10. január 2008, rozhovor pre SME.sk: Miroslav Kusý: Marxizmus má svoje právo na existenciu, autor Karol Sudor

⁷ Hodnotenia ARRA sa realizujú iba na verejných vysokých školách

že na vysoké školy môže vytvárať tlak v prospech skvalitňovania celého procesu vzdelávania. V aktuálnych pomeroch akademickej obce sa však tieto hodnotenia doteraz vážnejšie pravdepodobne neprejavili. Na overenie praktického významu rankingových a ratingových hodnotení bude potrebný dlhší časový odstup.

4. 4. POLITICKÉ STRANY A VYSOKÉ ŠKOLSTVO

Aktuálnu reflexiu stavu slovenského vysokého školstva môžu predstavovať volebné programy politických strán, ktoré sa do NR SR dostali v parlamentných voľbách 2006. V tejto časti prinášame výňatky volebných programov politických strán pre oblasť školstva, vzdelávania a vedy. Poradie politických strán vyjadruje aktuálny mocenský význam politických strán podľa výsledkov parlamentných volieb v roku 2006.

SMER – SOCIÁLNA DEMOKRACIA (SMER – SD)

- výdaje na verejné vysoké školy vo výške 1,2 % HDP mimo zdrojov na sociálne slabých študentov,
- nový zákon o výchove a vzdelávaní,
- nový zákon o postavení pedagogických pracovníkov s novým motivujúcim platovým systémom,
- novela vysokoškolského zákona, ktorý má reflektovať na nové potreby vzdelávania a vedy,
- odmietnutie spoplatnenia vysokoškolského štúdia a obmedzenie nadštandardného postavenia súkromných vysokých škôl,
- zásadné zásahy do vedy a výskumu – legislatívna motivácia podnikateľskej sféry na investície do vzdelávania, výskumu a vývoja; zlepšovanie podmienok pre verejné vysoké školy v oblasti informatiky, informačných technológií, nanotechnológií a biotechnológií; 0,8 % HDP na podporu výskumu a vývoja, pre vysoké školy, Slovenskú akadémiu vied, malé stredné výskumné a vývojové centrá, investičné stimuly; granty pre mladých vedeckých pracovníkov a doktorandov.

SLOVENSKÁ DEMOKRATICKÁ A KREŠŤANSKÁ ÚNIA – DEMOKRATICKÁ STRANA (SDKÚ-DS)

- zabezpečenie rovného prístupu k vysokorychlostnému internetu bez rozdielu sociálneho postavenia a bydliska prostredníctvom liberalizácie telekomunikačného sektora a rozšírenie konkurencie v mobilných sieťach,
- vynikajúci profesori a výskumníci majú byť podporovaní prostredníctvom systému tzv. Komenského profesúr,

- podpora rozvoja systému štipendií pre doktorandov a postdoktorandov,
- presadzovanie diverzifikácie vysokých škôl na výskumné univerzity, iné univerzity a odborné vysoké školy,
- zvýšenie profesionality a transparentnosti Akreditačnej komisie, kde majú začať pôsobiť aj medzinárodné vedecké špičky,
- zavedenie finančnej spoluúčasti študentov na úhrade nákladov za štúdium,
- systém financovania vedy a výskumu sa má opierať predovšetkým o Agentúru na podporu výskumu a vývoja a druhým nástrojom podpory vedy a výskumu má byť budovanie tzv. siete centier excelentnosti.

SLOVENSKÁ NÁRODNÁ STRANA (SNS)

- prehodnotenie súčasného vysokoškolského zákona s cieľom vrátiť právnu subjektivitu fakultám,
- prehodnotenie súčasných profilov absolventov jednotlivých škôl s ohľadom na možnosť praktického uplatnenia,
- posilnenie konkurenčného prostredia s cieľom zvýšiť podiel študujúcej mládeže na úroveň priemeru EÚ (38 %), skvalitnenie výskumu na vysokých školách,
- zvýšenie prostriedkov na vedy a výskum na úroveň najmenej 3,4 % HDP,
- v štátnom rozpočte má mať Slovenská akadémia vied osobitnú rozpočtovú kapitolu.

STRANA MAĎARSKEJ KOALÍCIE (SMK)

- vzdelávanie deklaruje ako strategický rezort – školstvo má vychádzať z cieľov a zo záujmov jednotlivca, hoci má zostať verejnou otázkou,
- školstvo má vychádzať z princípov demokratickosti, samosprávnosti, uplatňovania princípov subsidiarity,
- v oblasti vysokého školstva sa volebný program venuje iba dobudovaniu Univerzity J. Seleiho a ďalších vysokoškolských ustanovizní, ktoré zabezpečujú vzdelávanie v maďarskom jazyku,
- SMK deklaratívne vyjadruje podporu rozvoju vedy a športu, ale nešpecifikuje priority v týchto oblastiach.

ĽUDOVÁ STRANA – HNUTIE ZA DEMOKRATICKÉ SLOVENSKO (ĽS-HZDS)

- vysokoškolský systém sa má harmonizovať s európskym systémom,
- odmieta zavedenie školného, chce podporovať viaczdrojové financovanie vysokých škôl,

- štúdium technických a prírodovedných predmetov chce podporiť zavedením systému štipendií,
- podporuje aj vytvorenie podmienok pre spoločenské uznanie pedagogických, vedeckých a ostatných zamestnancov,
- v oblasti spolupráce medzi vedou a podnikateľskou sférou podporuje malé, technologicky orientované firmy, podnikateľské inkubátory, vedecké a technologické parky,
- cieľom strany je zvyšovanie podpory vedy a výskumu z verejných zdrojov na 1,5 % HDP v roku 2010, pričom celoštátny podiel výdavkov za oblasť výskumu a vývoja má tvoriť 3 % HDP.

KDH KRESŤANSKODEMOKRATICKÉ HNUTIE (KDH)

- pokračovanie v reforme, ktorej základnými piliermi sú štyri slobody: rodičovská, učiteľská, školská a študentská,
- v rámci starostlivosti o kariérny rast učiteľa chce dosiahnuť, aby priemerný plat učiteľa dosiahol postupne 120 % priemerného platu v národnom hospodárstve,
- pre vysoké školy chce podporovať všeobecnú dostupnosť vysokého školstva, aby mal možnosť študovať každý, kto má na to osobné predpoklady,
- dostupnosť vysokého školstva chce dosiahnuť na jednej strane zlepšením a zvýšením financovania vysokých škôl, pričom hlavný dôraz sa má klásť na efektivitu a získavanie prostriedkov zo súkromných zdrojov,
- ďalším krokom je finančná podpora sociálne slabých študentov a študentov s vynikajúcimi študijnými výsledkami, chce vytvoriť systém podpory najlepších študentov na zahraničných vysokých školách.

Volebné programy politických strán do volieb do NR SR 2006 tvoria prevažne kvantitatívne deklarácie o podpore vysokého školstva, vedy a výskumu. Programy neobsahujú významnejšie systémové zmeny v oblasti vzdelávania, ktoré by reagovali na súčasný a budúci stav vysokého školstva. Problematika vysokého školstva nie je z politického hľadiska primárnou oblasťou politických strán.

4. 5. KORUPCIA NA VYSOKÝCH ŠKOLÁCH

Korupcia je negatívny spoločenský jav charakteristický predovšetkým pre verejný alebo štátny sektor. Jej prítomnosť reálne nemožno kvantitatívne merať, isté však je, že existuje a týka sa aj vysokého školstva na Slovensku. Skúmaním korupčného správania sa okrem iných zaoberá mimovládna organizácia Transparency International Slovensko (TIS). Podľa hodnotiacej správy TIS Korupcia a protikorupčná politika na Slovensku 2004 je z celkovo 13 hodnotených oblastí školstvo na šiestom mieste.

Umiestnenie	Oblasť
1. miesto	Zdravotníctvo
2. miesto	Súdy a prokuratúra
3. miesto	Ministerstvá
4. miesto	Polícia
5. miesto	Colné úrady
6. miesto	Školstvo
7. miesto	Súkromné firmy, podniky
8. miesto	Daňové úrady
9. miesto	Okresné a krajské úrady
10. miesto	Miestna samospráva
11. miesto	Živnostenské úrady
12. miesto	Banky, poisťovne
13. miesto	Úrady práce

Tabuľka 14 Zdroj: TIS, Korupcia a protikorupčná politika na Slovensku 2004, Hodnotiaca správa

Za formy korupčného správania sa v tejto správe považuje dávanie alebo prijímanie peňazí, rodinkárstvo, klientelizmus, dávanie alebo prijímanie vecných darov, sprenevera či používanie neoprávnených výhod.

Hodnotiaca správa obsahuje reprezentatívny prieskum, podľa ktorého si 35 % respondentov myslí, že korupcia v školstve existuje a je veľmi rozšírená; 20 % je presvedčených, že korupcia existuje a je málo rozšírená a 30 % respondentov uviedlo odpoveď, že korupcia v školstve existuje, ale jej rozsah nevie posúdiť.

Rozšírenosť korupcie v školstve	Percentuálne zastúpenie
Existuje a je veľmi rozšírená	35 %
Existuje a je málo rozšírená	20 %
Existuje, ale nevie posúdiť	30 %

Tabuľka 15 Zdroj: TIS, Korupcia a protikorupčná politika na Slovensku 2004, Hodnotiaca správa

Za momenty, pri ktorých je najväčšia pravdepodobnosť vzniku korupčného správania na vysokých školách, sa podľa TIS považuje: vznik vysokej školy a proces jej akreditácie; prijímacie konanie a skúšky; pridelenie izieb v internátoch.

Korupčné správanie v akademickej obci je vážnym negatívnym spoločenským javom. Spôsobuje, že k vzdelaniu nemajú prístup mladí ľudia, ktorí by mohli na vysokých školách študovať, ak by neboli uprednostnení uchádzači, ktorí na to nemajú predpoklady. Navyše, ak je s korupčným správaním konfrontovaný mladý človek, tak si túto skúsenosť v negatívnom význame nesie do ďalšieho života a môže podľa nej postupovať v neskoršom produktívnom období.

4. 6. UPLATNENIE VYSOKOŠKOLSKÝCH ABSOLVENTOV NA TRHU PRÁCE

Ďalším symptómom problémov vysokého školstva je uplatnenie absolventov vysokých škôl na trhu práce. Štatistická nezamestnanosť medzi absolventmi vysokých škôl sa pohybuje tesne pod úrovňou celospoločenskej nezamestnanosti a v národnom hospodárstve nepredstavuje významnejší problém. Nezamestnanosť absolventov vysokých škôl má dve príčiny:

1.) Podľa Ústavu informácií a prognóz školstva nezamestnanosť absolventov spôsobuje neprítomnosť pracovných skúseností:

„Ich hendikepom oproti skupinám nezamestnaných je absencia praxe a nerozvinuté pracovné návyky, ktoré ich posúvajú do menej výhodných pozícií. Potenciálnou hrozbou vyplývajúcou z ich zaradenia do pracovného procesu po ukončení dochádzky sú deformácie v osobnostnom vývoji s možným vyústením do asociálneho správania až kriminality.“⁸

2.) Absolventom vysokých škôl na Slovensku často chýba reálna príprava na zamestnanie. Osobitne pre potreby tejto štúdie sa k uplatneniu absolventov vysokých škôl na trhu práce vyjadril tajomník Republikovej únie zamestnávateľov (RÚZ) Martin Hošťák. Z jeho vyjadrenia vyplýva, že pripravenosť stredoškolských a vysokoškolských absolventov na uplatnenie na trhu práce je mnohokrát nízka.

„V mnohých prípadoch sa k zamestnávateľom dostávajú absolventi, ktorých vzdelanostný profil nezodpovedá ich reálnym schopnostiam. Osobitným prípadom sú absolventi stredných odborných učilíšť, ktorí majú mať okrem teoretických poznatkov aj praktické zručnosti. Stáva sa však, že ich nemajú a ich rekvalifikácia je pre zamestnávateľov problematická a predstavuje dodatočné náklady.“

Podľa ďalšieho vyjadrenia tajomníka RÚZ Martina Hošťáka medzi vysokými školami a korporáciami zamestnávateľov neexistuje dohoda ani zavedená prax pravidelnej komunikácie. Taktiež nie je zrejmé, či došlo k pokusom o zavedenie pravidelných konzultácií. Vzájomné kontakty na úrovni jednotlivých vysokých škôl a podnikov sú ojedinelé.

Nezamestnanosť vysokoškolských absolventov má špecifický vývoj v kalendárnom roku – nachádzajú sa v ňom dva body zlomu. Podľa vývoja nezamestnanosti v rokoch 2005 až 2007 v mesiacoch január až apríl nezamestnanosť mierne klesá z približne 1 100 na 650 nezamestnaných. Mesiac apríl pritom predstavuje prvý – negatívny – bod zlomu. V mesiacoch máj a jún má nezamestnanosť prudko vzostupnú tendenciu. V roku 2005 medzi mesiacmi apríl až jún nezamestnanosť stúpila takmer šesťnásobne, v roku 2006 narástla viac ako deväťnásobne a v roku 2007 takmer 12-násobne. Mesiac jún predstavuje pozitívny bod zlomu – od tohto mesiaca má nezamestnanosť kontinuálne klesajúcu tendenciu až do decembra. Medziročné porovnanie rokov 2005 až 2007 odhaľuje nárast nezamestnaných v mesiaci jún – v roku 2005 to bolo 3 784, v roku 2006 – 6 608 a v roku 2007 až 6 953 nezamestnaných absolventov.

Podľa tohto vývoja možno predpokladať, že na celkovú nezamestnanosť vysokoškolských absolventov má vplyv príchod „odpromovaných“ absolventov na trh práce. Preto je najvyššia nezamestnanosť v mesiaci jún. Väčšine vysokoškolských absolventov sa podarí zamestnať do šiestich mesiacov po ukončení štúdia – mesiac december má najnižšiu úroveň nezamestnanosti vysokoškolských absolventov.

Nezamestnanosť vysokoškolských absolventov v období rokov 2005 a 2006 podľa údajov z Ústavu informácií a prognóz školstva znázorňuje tabuľka č. 16.

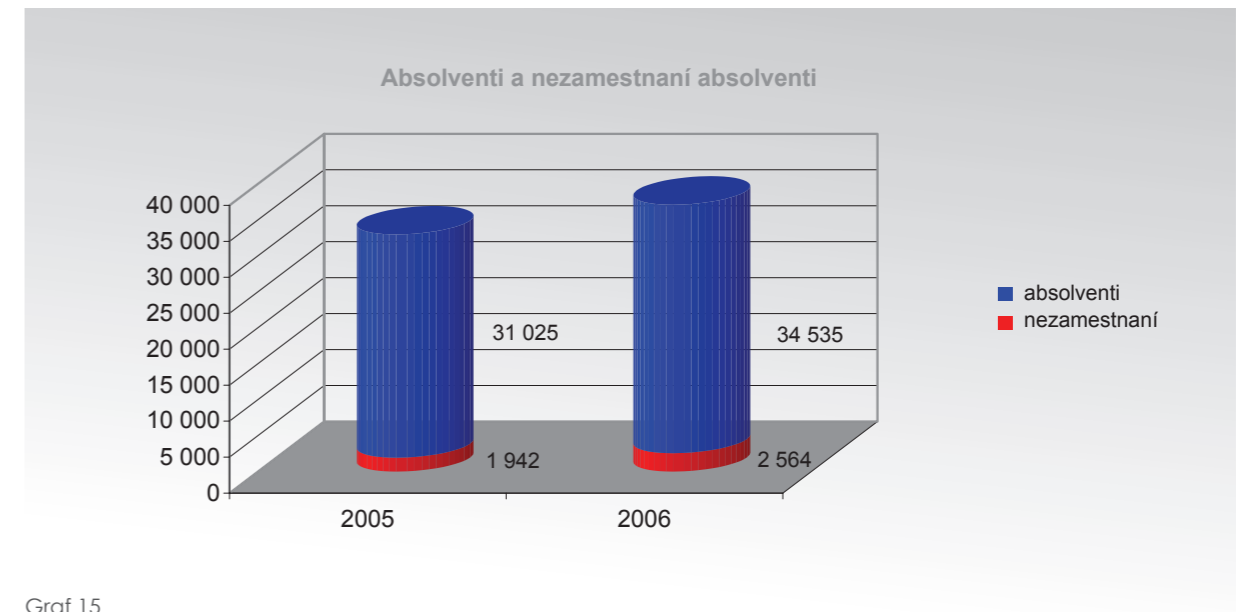
⁸ Ústav informácií a prognóz školstva, Uplatnenie absolventov v praxi, 2007

Mesiac	Počet nezamestnaných absolventov 2005	Počet nezamestnaných absolventov 2006	Počet nezamestnaných absolventov 2007
Január	1 135	1 152	1 110
Február	1 004	1 001	914
Marec	798	811	724
Apríl	638	720	599
Máj	1 628	2 985	3 425
Jún	3 784	6 608	6 953
Júl	3 700	5 563	5 849
August	3 114	4 335	4 409
September	2 603	2 772	-
Október	1 974	1 927	-
November	1 566	1 541	-
December	1 366	1 358	-
Ročný priemer	1 942	2 564	-
Počet absolventov	31 025	34 535	-
Podiel v %	6,25 %	7,43 %	-

Tabuľka 16

Zdroj: Ústav informácií a prognóz školstva, Uplatnenie absolventov v praxi, 2007

Graf 15

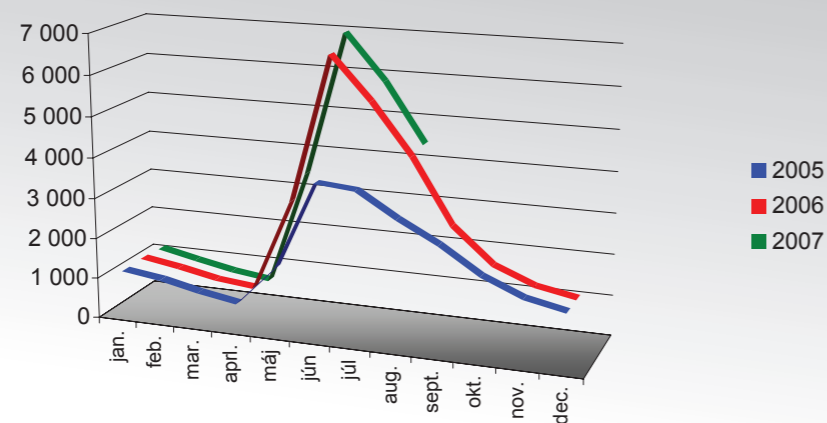
Kvalita vzdelania poskytovaná jednotlivými verejnými vysokými školami má byť podľa ostatnej novely vysokoškolského zákona jedným zo základných kritérií pre financovanie verejných vysokých škôl štátom. Uplatnenie absolventov v praxi by malo mať vplyv na financovanie vysokých škôl, ktoré je dnes zamerané na počet študujúcich na školách. Zatiaľ však nie je zjavné, aké konkrétne kvalitatívne kritériá sa budú uplatňovať. K dispozícii sú iba všeobecné informácie o zamestnanosti a nezamestnanosti vysokoškolských absolventov. Neexistujú detailnejšie informácie o konkrétnom zamestnaní alebo o tom, koľko absolventov vycestovalo za prácou do zahraničia.

Ústav informácií a prognóz školstva preto začal v roku 2007 riešiť výskumnú úlohu Uplatnenie absolventov VŠ SR v praxi, ktorú mu zadalo Ministerstvo školstva SR. Ústav do konca novembra 2007 realizoval prieskum, ktorý mapoval uplatnenie absolventov vysokoškolského štúdia v praxi.

Uplatnenie vysokoškolských absolventov predpokladá ich absolventský profil. V tejto súvislosti dochádza najmä pri absolventoch spoločenských vied k tomu, že sa na trhu práce uplatňujú vďaka vlastným schopnostiam, ktoré ale nezískavali prostredníctvom vysokoškolského štúdia. Ich absolventský profil nie je primárnym dôvodom na prijatie do zamestnania.

Na celkovú absolventskú zamestnanosť má v neposlednom rade vplyv aj vysoká miera hrubého domáceho produktu, zvýšený dopyt zamestnávateľov o prácu a klesajúca miera celkovej nezamestnanosti.

Mesačný vývoj nezamestnanosti vysokoškolských absolventov 2005 - 2007

Graf 14

Priemerná nezamestnanosť absolventov vysokých škôl sa podľa predložených údajov v roku 2005 pohybovala na úrovni 6,26 % a roku 2006 bola 7,43 %, čo predstavuje medziročný nárast o 1,17 %.

Rok	Celkový počet absolventov	Priemerná ročná nezamestnanosť absolventov	Priemerná nezamestnanosť v percentách
2005	31 025	1 942	6,26 %
2006	34 535	2 564	7,43 %
Medziročný rozdiel	+ 3 510	+ 622	+ 1,17 %

Tabuľka 17

AKO HODNOTIŤ STAV VYSOKÉHO ŠKOLSTVA?

5. SWOT ANALÝZA VYSOKÉHO ŠKOLSTVA

S W O T analýza	
<p>SILNÉ STRÁNKY</p> <ul style="list-style-type: none"> vznik nových vysokých škôl na Slovensku po roku 1990 vznik súkromných vysokých škôl vzostup počtu vysokoškolsky vzdelaných ľudí začatie hodnotenia kvality štúdiá ratingovými a rankingovými agentúrami 	<p>SLABÉ STRÁNKY</p> <ul style="list-style-type: none"> filozofia financovania vysokého školstva pokles financií na jedného študenta finančné napojenie vysokých škôl na hospodárenie štátu zastúpenie spoločenských vied v celkovej skladbe odborov na vysokých školách, inflácia významu akademických hodností a kvalitatívne dispozície vysokoškolských študentov iba 35 z 1 500 vysokoškolských profesorov dosahuje medzinárodnú úroveň korupcia rastúca miera nezamestnaných absolventov vysokých škôl slabá komunikácia medzi trhom práce a vysokými školami nízka ochota politických elít prijímať reformné riešenia vo vzťahu k vysokému školstvu
<p>PRÍLEŽITOSTI</p> <ul style="list-style-type: none"> pri väčšej početnosti vysokých škôl je vyššia pravdepodobnosť vzniku konkurencie medzi jednotlivými vysokými školami existencia súkromných vysokých škôl dokazuje, že vysoké školstvo nemusí podliehať záujmu štátu čoraz väčší počet osôb získava na trhu práce konkurenčnú výhodu v podobe vzdelania hodnotenia kvality môžu mať za následok skvalitňovanie akademického prostredia 	<p>OHROZENIA</p> <ul style="list-style-type: none"> aktuálny systém financovania umožňuje vysokým školám zameriavať sa na kvantitu a nie na kvalitu štúdiá nedostatky v oblasti financovania majú negatívny dopad na kvalitu vysokoškolského vzdelania v prípade zlej ekonomickej kondície štátu majú vysoké školy menej finančných prostriedkov pri danom zložení odborov vzniká riziko nízkeho uplatnenia absolventov vysokých škôl v praxi súčasná kvantita vysokoškolských študentov a absolventov degraduje význam akademických titulov verejné vysoké školy nemajú reálnu samosprávu a zodpovedný manažment vysoké školy pre trh práce pripravujú menej kvalitných uchádzačov o zamestnanie a absolvovanie vysokej školy stráca pre zamestnávateľov určujúci význam relatívne nízka kvalita profesorov má vplyv na kvalitu absolventov vysokých škôl korupcia zhoršuje kvalitu akademickej obce a robí jej zlý morálny kredit pred verejnosťou vysoké školy produkujú absolventov problémovo sa uplatňujúcich na trhu práce neriešenie situácie v oblasti vysokého školstva so sebou nesie riziko nového spoločenského napätia

AKÉ SÚ TRENDY VO VYSOKOM ŠKOLSTVE?

6. ZÁKLADNÉ TRENDY FUNGOVANIA VYSOKÉHO ŠKOLSTVA

Na základe vyššie predložených sociologických, demografických, právnych a ekonomických faktorov ovplyvňujúcich podobu vysokého školstva na Slovensku možno hovoriť o týchto významných skutočnostiach a trendoch:

SÚČASNÝ STAV	TREND
Na slovenských vysokých školách v roku 2007 študovalo 209 517 študentov.	Počet vysokoškolsky študujúcich kontinuálne stúpa, medzi rokmi 1990 až 2007 sa ich počet zvýšil 3,4-násobne.
V roku 2006 absolvovalo vysokú školu takmer 35 000 študentov.	Počet absolventov vysokých škôl kontinuálne stúpa, medzi rokmi 1990 až 2006 sa ich počet zvýšil 3,9-násobne.
Na Slovensku je približne 1 500 vysokoškolských profesorov.	Od roku 2001 je na Slovensku každoročne vymenovaných priemerne 115 vysokoškolských profesorov.
Medzi rokmi 1998 až 2006 vzniklo 12 nových vysokých škôl, spolu na Slovensku pôsobí 33 vysokých škôl (20 verejných, tri štátne a 10 súkromných).	Vzhľadom na relatívne vysoký počet vzniknutých vysokých škôl v období rokov 1993 až 2006 (19) by v krátkodobom výhľade nemalo dochádzať ku vzniku ďalších vysokých škôl.
Najväčšie percentuálne zastúpenie medzi študijnými odbormi majú na vysokých školách spoločenské vedy (49,89 %) a technické vedy (28,54 %).	Neexistuje výraznejší tlak na zmenu pomeru medzi spoločenskými a ostatnými odbormi, v krátkodobom výhľade by nemalo dôjsť k zmene pomeru jednotlivých vysokoškolských odborov.
Štátny rozpočet na rok 2008 vyčlenil pre kapitolu Ministerstva školstva SR viac ako 55 mld. Sk a pre rovnaký rok bolo vysokým školám pridelených 12,8 mld. Sk.	Relatívne výdavky pre Ministerstvo školstva SR sa medzi rokmi 1990 až 2008 zvýšili 2,2-násobne a pre vysoké školy sa v rokoch 2002 až 2008 rozpočty zvýšili 1,7-násobne.
V roku 2006 bol priemerný výdavok štátneho rozpočtu na jedného vysokoškolského študenta 58 364 Sk.	Priemerný výdavok na jedného vysokoškolského študenta klesol medzi rokmi 2004 až 2007 z 62 583 Sk v roku 2004 na 55 365 Sk v roku 2007.
Od roku 2005 hodnotí agentúra ARRA kvalitu verejných vysokých škôl na Slovensku.	V strednodobom horizonte (5 rokov) možno predpokladať zväčšujúci sa záujem verejnosti a médií o kvalitu vysokých škôl.
Zamestnávateľia prejavujú najväčší záujem o absolventov informatiky a elektrotechniky, naopak najmenší o absolventov humanitne zameraných univerzít.	V krátkodobom výhľade sa dopyt zamestnávateľov po kandidátoch na konkrétne druhy pracovných miest mení nebude, pretože v súčasnosti nedochádza k zmenám profilu národného hospodárstva.
Z trinástich skúmaných oblastí verejného a súkromného sektora je školstvo na 6. mieste, 35 % ľudí si myslí, že korupcia je v školstve veľmi rozšírená.	Percepčia korupcie nepodlieha výraznejším výkyvom, úroveň vnímania korupcie by sa preto nemala meniť významnejším spôsobom.
Priemerná nezamestnanosť absolventov vysokých škôl bola v roku 2006 7,43 %.	Priemerná nezamestnanosť absolventov bude v nadchádzajúcom období vzhľadom na počet prijímaných študentov, absolventské profily a požiadavky zamestnávateľov mierne rásť.
Parlamentné politické strany vo volebnom roku 2006 deklarovali podporu vysokého školstva, vedy a výskumu na úrovni od 1,2 % do 3,4 % HDP Slovenska.	Súčasnú politickú stranu majú z politologického hľadiska podobu tzv. kartelu a hľadajú stabilitu, Preto od nich možno očakávať konzervatívny prístup ku zmenám vo vysokom školstve.

MÔŽE VYSOKÉ ŠKOLSTVO FUNGOVAŤ LEPŠIE?

7. STABILIZÁCIA A ROZVOJ VYSOKÉHO ŠKOLSTVA

Pre vysoké školstvo na Slovensku je potrebné v ďalšom období prijať opatrenia, ktoré musia mať tri základné cieľové dopady:

- **zabrániť kríze vo vysokom školstve,**
- **stabilizovať situáciu vo vzťahu k domácemu trhu práce,**
- **priniest impulzy, ktoré umožnia vysokým školám byť reálne konkurencieschopnejšie na európskej a medzinárodnej úrovni.**

Prostriedky zvolené na stabilizáciu a rozvoj vysokého školstva musia byť nevyhnutne podriadené vyššie uvedeným cieľom. Desiat základných právnych a ekonomických faktorov má dvojaký charakter. Ľavá strana nasledujúcej schémy obsahuje prvky, ktoré by mali byť odstránené, a na pravej strane sú uvedené nové systémové pravidlá.

Právno-ekonomické prostriedky stabilizácie a rozvoja	
odstránenie verejnoprávnosti	→ obnovenie inštitútu súkromného vlastníctva
odstránenie rozpočtového napojenia na štátny rozpočet	→ zavedenie ekonomickej samosprávy vysokých škôl
odstránenie spoluúčasti všetkých daňových poplatníkov na financovaní vysokého školstva	→ zavedenie finančnej spoluúčasti vysokoškolských študentov a súkromného bankového sektora v podobe nových klientko-finančných produktov
odstránenie politicko-byrokratických vzťahov	→ zavedenie samoregulačných vzťahov v akademickej obci
odstránenie politickej zodpovednosti za vysoké školstvo	→ zavedenie zodpovednosti za fungovanie a výsledky jednotlivých vysokých škôl na manažmenty a správne rady vysokých škôl

Postupnosť stabilizačných a rozvojových krokov

Každá systémová zmena musí mať vlastný logický postup. Ak chceme dodržať ciele, ktoré sme uviedli vyššie, možno zvoliť nižšie opísaný postup.

Základné systémové zmeny vo vysokom školstve:

- reálnu právnu a ekonomickú samosprávu vysokých škôl,
- štatút vysokých škôl ako samostatných právnických osôb,
- výlučnú zodpovednosť správnej rady a manažmentu vysokej školy za jej chod a pôsobenie,
- vznik vysokých škôl na základe ohlasovacej povinnosti na Ministerstve školstva SR,
- povinnosť uzatvárania Zmluvy o vysokoškolskom štúdiu medzi študentom a vysokou školou.

■ Zmena právneho štatútu súčasných verejných vysokých škôl na súkromné vysoké školy. Zriaďovanie verejných vysokých škôl zákonom, t. j. Národnou radou Slovenskej republiky, zanikne.

■ Na založenie vysokej školy bude uložená zákonná ohlasovacia povinnosť na Ministerstve školstva SR. Akreditačná komisia zanikne.

■ Prevod nehnuteľného a hnutelného majetku verejných vysokých škôl na nové súkromné vysoké školy.

■ Ministerstvo financií SR a Ministerstvo školstva SR by rokovalo so Slovenskou asociáciou bánk o možnostiach financovania vysokého školstva, čoho výsledkom by mal byť nový klientsky produkt súkromných bánk pre záujemcov o vysokoškolské štúdium – úver na vysokoškolské štúdium.

■ Zníženie daňového zaťaženia štátom o ekvivalentnú časť, ktorá sa v súčasnosti prerozdeľuje vysokým školám (v roku 2007 šlo zo štátneho rozpočtu pre vysoké školy 11,6 mld. SK, čo predstavuje 3,3 % výdavkov štátneho rozpočtu 2007).

■ Zavedenie poplatkov za štúdium na vysokej škole pre študentov. Každá vysoká škola si individuálne určí výšku poplatku a podmienky udelenia štipendia. Výšku a druhy štipendií si určí každá vysoká škola samostatne.

■ Zníženie daňového zaťaženia a financovanie vysokoškolského štúdia súkromnými bankami spôsobí, že veda a výskum budú mať možnosť získať viac finančných prostriedkov na svoje fungovanie.

■ Pracovný pomer medzi vysokou školou a jej pedagógmi by sa zmenil z výkonu práce vo verejnom záujme na pracovný pomer so súkromnou právnickou osobou.

- Novelizácia článku 102 písmena h Ústavy Slovenskej republiky – oprávnenie menovať a odvolávať rektorov vysokých škôl a menovať vysokoškolských profesorov, by prešlo z prezidenta Slovenskej republiky na akademické orgány jednotlivých vysokých škôl. Akademické tituly profesor a docent by sa mali stať funkčnými hodnosťami.
- Vzájomný pomer medzi prijatým študentom a vysokou školou by sa na začiatku štúdia upravoval zmluvou medzi študentom a vysokou školou o vysokoškolskom štúdiu. Zmluva o vysokoškolskom štúdiu by obsahovala podmienky a čas štúdia, výšku poplatkov za štúdium, počet a druhy prednášok a cvičení, podmienky, za ktorých zmluvné strany môžu meniť dohodnutý obsah zmluvy, a podmienky a spôsob, za ktorých zmluvné strany môžu zmluvu vypovedať.

ZÁVER

Vysoké školstvo na Slovensku je dôležitou a súčasne okrajovou témou. Laická i odborná verejnosť si istým spôsobom uvedomuje, že podoba vysokého školstva – jeho podmienky, fungovanie a celková úroveň – má priamy vplyv na budúcu elitu spoločnosti. Na druhej strane jeho politická reflexia ukazuje, že v skutočnosti existujú aj prioritnejšie témy, ktoré stoja v centre záujmu politikov.

Ideový predpoklad úspešnej budúcnosti slovenských vysokých škôl predstavujú tieto hodnotové východiská:

- vnímanie vzdelania ako vzácneho statku, ktorým jednotlivec získava životnú výhodu,
- vysoké školstvo bude kvalitné vtedy, ak bude riadené samoreguláciou,
- kvalita vysokého školstva je priamo závislá na slobode vo vzdelávaní – o obsahu štúdia vedia lepšie rozhodnúť pedagógovia, nie ministerskí úradníci,
- neoddeliteľnou súčasťou systémových zmien je samospráva vysokých škôl, ktorá je možná iba v podmienkach hospodárskej samosprávy,
- vysokému školstvu neprospeje akákoľvek ideologická indoktrinácia, vzdelávanie bez štátnej ideológie znamená, že hoci univerzity nemajú byť hodnotovo neutrálné, akademická pôda má byť základom vzájomnej konkurencie myšlienok.

Základné analytické faktory vysokého školstva možno zhrnúť do týchto informácií:

- na vysokých školách aktuálne študuje viac ako 200 000 študentov,
- vysoké školy vyprodujú 35 000 absolventov ročne,
- prezidentom Slovenskej republiky je vymenovaných priemerne viac ako 100 vysokoškolských profesorov,
- v skladbe vysokoškolských odborov majú prevahu spoločensko-vedné odbory (49,89 %), nasledujú technické vedy a náuky (28,54 %),
- demografický vývoj spoločnosti a kvantitatívny trend vysokého školstva predstavujú dve odlišné tendencie – znížená reprodukcia obyvateľstva a kontinuálne rozširované kapacity vysokých škôl, vysoké školy zatiaľ nie sú nútené reagovať na negatívny populačný vývoj, budú však musieť reagovať vo výhlade 15 – 20 rokov,
- kapitola Ministerstva školstva SR štátneho rozpočtu obsahuje približne 50 mld. Sk, rozpočet vysokých škôl sa pohybuje vo výške viac ako 12 mld. Sk, podiel rozpočtu vysokých škôl voči HDP Slovenska predstavuje okolo 3,3 % a medziročne má klesajúcu tendenciu,
- priemerná suma štátnych výdavkov na jedného vysokoškolského študenta je približne 55 000 Sk ročne.

Základnými problémovými oblasťami vysokého školstva sú:

- slabé uplatňovanie parametrov hodnotenia kvality vysokých škôl (neexistujúca zodpovednosť za výkon vysokých škôl),
- inflácia vysokoškolského vzdelania – klesá úroveň prijímaných vysokoškolských študentov, vysokoškolské štúdium študenti vnímajú ako formalitu a po absolvovaní vysokej školy nie sú dostatočne profesijne adaptabilní na vlastnú zamestnaneckú pozíciu,
- všeobecne nízka úroveň vysokoškolských pedagógov – 2,3 % vysokoškolských pedagógov je schopných medzinárodného uplatnenia,
- korupcia na vysokých školách, ktorú hodnotí ako veľmi rozšírenú 35 % populácie, je medzi 13 oblasťami na 6. mieste,
- uplatnenie absolventov na trhu práce odráža miera tzv. absolventskej nezamestnanosti, ktorá je na úrovni 6 až 7 %, miera priemernej absolventskej nezamestnanosti v období rokov 2005 až 2007 mala vzostupnú tendenciu (medzi rokmi 2005 a 2006 takmer 1,2 %).